

Asylskeppet Caracciolo.

Av Cecilia Waern.

Det finns väl knappt någon storstad i Europa, över vilken brottslighetens skugga tycks vila så svart, som över Napoli. Man frågar norditalienarne, i. s. småborgarne som aldrig varit här, men gärna avfärda alla syditalienare som »pack».

För den ytlige turisten ler sig ju allt detta och det man annars läst eller hört, sannt eller falskt, om den napolitaniska *Camorra*, ofta som just den djupa slagskugga, som pittoreskt framhäver den klassiska skönheten i läget, det strålande solskenet, hela det larmande, färgbrokiga, sorgglöst muntra folklivet i solen, på torgen, längs hamnen och in i gränderna av alla äldre, orörda stadsdelar.

Napolitanarn av folket bor ännu gärna i »*bassi*» — enrumslägenheter i jordvåningen — dock icke källarvåningen som i Londons *slums* — vidöppna åt gatan, och med gatan till friluftssalong, kök, barnkammare och lite av varje — ibland också verkstad eller salubord.

I och omkring dessa *bassi* växa stora barnskaror opp.

De tigger icke alltid dessa barn — de ha annat fyr för sig! men ve den förbigående, som på något vis förargar dem eller väcker deras löje. Då kan det hagla efter dem först glåpord sedan — av purt okynne — småsten, stora stenar eller kålstjälkar. Jag har bland annat sett små Raffaels änglar i fallfärdiga byxor uttrycka sitt missbehag med en lantlig omnibus genom att kasta sten och bråte efter hjulen, när konduktören körde ned dem från fotsteget.

»Scugnizzi« (närmast gamin) heta de i skämtsamt tilltal alla; men den egentliga scugnizzen är en liten vagabond, föräldralös, utsparkad eller bortsprungen, som sover varsomhelst och hursomhelst, om sommaren längs solsteka trädgårdsmurar, om vintern, i klunga för att hålla sig varm, i någon portik eller på någon trappa. Han vaknar ju i regeln under minst nio månader om året mindre utfrusen och vid bättre humör än hans likar i mera nordiska storstäder; och så börjas dagens bedrifter, som bäst skildras i hans egna ord, ur de minnen, som signora Civita lockat fram ur dem.

»Innan jag kom ombord — berättar Francesco Di S. i en naivt illa skriven kladd utan skiljetecken — var jag övergiven och höll till med mina kamrater på gatan om kvällen sprungo vi till torget för att stjäla frukt en gång togo vi äpplen en annan gång fikon en kväll såg oss vakten och vi schappade och nästa morgon sålde vi dem och delade pengarne och sedan spelade vi *allo zechinetto* (ett enkelt hasardspel med kort) — en gång medan vi spelade *allo zechinetto*, tog polisen alla slantarne och slängde bort dem för oss och jag tog en femma som höll på att ramla ur en ficka och stoppade den i min sko — varpå de fördes till polis-kammarn och örfilades upp och fingo lova att aldrig spela hasard mera. Om kvällen sovo de »under järnvägen« och sprungo sedan ut och sågo på soldaterna, exersera och stannade till klockan tolv och läto soldaterna ge dem mat och sprungo sedan till stationen och buro resgods och fick slantar och sprungo sedan till Pa Capuana (där de tyckas ha köpt vattenmelonsklyftor av en försäljare). På kvällen stulo de mera frukt och när festen i Poedigrotta kom lånade de en häst ock kärra i ett stall och foro ut till festen och stulo obehövad frukt. En annan gång var det stryk och de voro med och slogo ut fönsterrutor och kastade sten på polisen och herrarne. — Soldaterna sköto gevärsalver och jag nappade åt mig en plånbok och där var det 25 lire och en kamrat till mig fick ett knivstygn och två andra kamrater« (här avbrytes urkunden).

Detta må vara nog för att man skall förstå, att dessa små vagabonder, om de icke räddas i tid, förr eller senare uppslukas av *la mala vita* med Camorran, som lurar i bakgrunden.

Den napoletanska Camorran måste därför här i all korthet omnämnas. För att icke ge mig ut på hal is följer jag därvidlag den siste kriminallogiske förf. i ämnet A. De Blassio, vars skrifter i ämnet vunnit erkännande av sådana auktoriteter som Lombroso och G. Sergi.

Camorran har degenerat, säga napolikännare, och har mist den inbördes rojalite och det »förnäma« föraktet för att själv befatta sig med stöld, som förr utmärkte den. Den fortlever dock ännu som ett *förbund*, man kan nästan säga en orden, med en hel respektingivande apparat av ordensgeneral (*capin testa*) och andra funktionärer, av högre och lägre grader; intagning med strängt förhör efter noga fastställt formulär, även vid stigning i graderna; skrivna stadgar (*il frieno*) och en sträng hävdabalk av formler och sedvänjor; dueller (med noga fastställd etikett) och domstolar (*le mamme*); straffen, som åläggas de försumliga eller uppstudsiga, växla mellan uteslutande för en tid från all andel i *la tangente* och dödsdom. Vanligast är *lo sfregio* (av *sfregare*: vanställa) det fina ärmärket på kinden, som i allmänhet åstadkommes med rakkniv.

Kvinnor kunna också lyckliggöras av sin älskade, eller friare, med *lo sfregio*, ibland för att straffa (trohetsbrott) eller hämnas, ibland för att liksom sätta bomärke, då camorristan dagen därpå med napoletansk formalism skickar sin mamma för att fria. Det lär finnas kvinnor, som med stolt het bära detta märke såsom bevis på manlig kärlek. Om man ber en napoletan av småborgarklassen översätta ordet Camorra, svarar han också: *prepotenza* - översitteri. Camorrans egen uppfattning av saken uttryckes i Par. I av stadgarne så:

La società dell'umirta (manlighet) o *bella società refermata* har till uppgift att förena alla, som

ha hjärta i bröstet för att kunna vara varandra till hjälp, när omständigheterna så kräva s i m o r a l m e n t e c h e m a t e r i a l m e n t e.

Camorran är emellertid numera helt enkelt ett vittförgrenat förbrytarförbund. Dess egentliga uppgift är — stöld, men därjämte finns det något som heter l a t a n g e n t e, vilket förr drabbade åtskilliga näringar, även torg-handel, men nu egentligen drabbar klandestina spelhus, de som hyra ut lokaler till bordeller och de som hålla sådana. Dessutom är varje prostituerad s k y l d i g att välja en Camorrist till beskyddare (som i viss mån verkligen beskyddar henne), vid vilken hon enligt sedvänjan bindes med k o n t r a k t — där hon åtar sig att skaffa honom tre dräkter om året, hålla honom med cigaretter, mat och fickpängar, om han råkar komma »under nyckel» m. m. — utom hans »rättmätliga andel i dagens förtjänst.»

Det sagda må vara nog för att klargöra det för proletariet skräckinjagande och sedligt förlamande, det för en liten parvel i slyngelåren fantasiäggande, för all social reformsträvan försätliga, fiendliga i denna institution, ett av de värsta arven från det lysande och ruttna spanska herraväldet.

Jag får dock inte förtiga, att Camorran, enligt vissa napoletanare, ännu lär ha sina goda sidor. Dess medlemmar äro i regel disciplinerade. Det en capintesta åtar sig — det driver han igenom.

II.

Giulia Civita-Franceschi är autodidakt. Häri skiljer hon sig från den mer kända pedagogen, i samma riktning, Med. Dr. Maria Montessori, vars berömmelse ju även nått Norden. Denna är en vetenskapligt och psykologiskt skolad kvinna, medan Giulia Civita, när hon åtog sig sin nuvarande verksamhet, var en världsdam med konstsinne, fin bildning smidighet — och e s p r i t — men utan ens diletterantisk be-läsenhet på det pedagogiska eller psykologiska området. Hon

talar gärna om att, när hon för första gången läste »Barnets Arhundrade«, hon där till sin förvåning fann just de idéer uttalade, som hon själv sedan åtskilliga år omsatt i praktiken. Montessorimetoden kände hon inte heller till. Riktningen och barnakärleken voro naturligtvis medfödda. Hon var som liten ett av dessa begåvade barn, som gå och fundera för sig själva, och när en begåvad liten italienska går och drömmer för sig själv, gäller det människoöden och livsvärden, icke sjörån och naturmystik som så gärna hemma. Sina praktiska lärospån gjorde hon, i den mån idéerna mognade, dels som medhjälpare åt fadern, skulptören Franceschi, med »stället« åt arbetarfamiljer; dels sedan som gift bland bondbarnen kring den egna villan på landet. Sedan uppfostran blivit hennes levnadskall, har hon givetvis också satt sig in i andras strävanden i samma riktning och är nu som sekreterare i Montessori-föreningen ivrigt verksam för att få Montessorimetoden införd i folkskolorna, vars lärares och ledares trångskalliga efterblivenhet vållat henne så mycket bekymmer. Som alla banbrytare (i. s. i Italien) har hon haft fast otroliga svårigheter att genomkämpa.

Räddningshemmet i Napoli är delvis en statsinstitution. Initiativet togs år 1913, dels av amiralen Leonardi-Caltolica, dels av signora Chiariviglio, en intelligent och socialpedagogiskt verksam dam, dotter till statsmannen Giolitti, då konseljpresident. En korvett skänktes av sjökrigsministeriet och förankrades i Arsenalshamnen (Flottans varv). En central styrelse, (»patronato«) lydande under detta departement, bildades med syfte att inrätta dylika asylskepp även i andra sjösläder. I Napoli anförtroddes styrelsen åt en förening (»Consortio«) med borgmästaren som självskriven medlem i styrelsen; årliga bidrag från staden och vissa bankfonder utlovades. Sedan räddningshemmet organiserats som utbildningsanstalt för skeppsgossar och arsenalarbetare av en viss prof. Levi-Norenos, som förut organiserat asylskeppet »Scilla« (för fiskarsöner) i Venezia, utnämndes signora Civita till föreståndarinna samt tog sig modigt saken an, fullt med-

veten om den napoletanska uppgiftens svårigheter. Men det räckte inte länge — den gången. Italien är ju sedan femhundra år tillbaka de enskilda geniala begåvningarnes och gensträviga ofta fåkunniga myndigheternas land, byråkratismens och därmed också favoritismens land, de politiska lidelsernas och intrigernas land. Styrelsen i föreningen drog inte jämnt; el Patronato lät då ändra stadgarne och avskaffa föreningen, samt återtog själv styrelsen. Den byråkratiska andan fick insteg och hur det var knuffades Giulia Civita undan av de manliga lärarne och fick under en tid nöja sig med underordnad ställning (och avkortad lön). Därtill fick hon höra, att hon inte skulle komma med några »revolutionsnära idéer» — andra ledsamheter att förtiga. Det ville ihärdighet och målmedvetenhet till att hålla sig kvar.

Så blev år 1915 den frisinna och vidsynte hertigen av Cajanello borgmästare, som kände och gillade hennes principer. Han gjorde slag i saken genom att indraga stadens ganska väsentliga bidrag och förklara att han intet kunde vara med om att bevilja sådana åt en anstalt, vars riktklinjer han icke hade reda på. Det halp, styrelsen anförtroddes åter åt en lokal nämnd (Commissione), signora Civita återinsattes som föreståndarinna med oinskränkt myndighet och fria händer — och vid de stora planer i samme riktning som nu ingå i den nuvarande borgmästarn socialisten Artino Labriolas program, är hon självskriven, dels som ledare, dels som konsulent, medan de glänsande resultaten av hennes genialiska pedagogiska principer allt mera tillvinna sig allmänhetens och alla socialt intresserades förtroende. Visst återstå ännu många svårigheter att bekämpa — beroende bland annat därpå att pensionerade flottofficerare icke villigt foga sig att stå under en kvinnas kommando. Men dessa torde ha mindre intresse för läsare i Norden.

Hur som helst och trots den oundvikliga slitningen, be-
tingad av dels det invecklade maskineriet, dels asylskeppets dubbla uppgift som räddningshem och som militärisk utbildningsskola, har just denna dubbelnatur bidragit till att

asylskeppet väl kunnat fylla sin uppgift som räddningshem åt dessa små sjöstadsvagabonder med det äventyrlystna sinnet och det oroliga blodet. Tack vare denna har det varit möjligt att råda över så viktiga faktorer som:

1. O m v ä x l i n g dagligdags mellan friluftsskola, läsning och rörelse (övningar; man skulle se dem manna rå, kvickt som apor); arbete och förströelse, exersis och sång;

2. O m b y t e när så kräves genom att skickas på långtur, eller sättas in på varvet i Castella mare, om man behöver komma bort. Dessutom förekomma fiskeriveckor, då tio gossar bilda lag;

3. D i s c i p l i n och m u n t e r t k a m r a t t l i v, under en iakttagande kvinnas ledning, känsligt på sin vakt mot all sedlig orenlighet och allt slarv — denna internatslivets stora fara. Uppflyttningarna efter lägste klassens årskurs voro så få.

»Under det första året, säger hon bland annat, kan man icke från början tänka på skolprogram och uppflyttning, utan då gäller det att åstadkomma miraklet av förvandlingen av dessa små själar, — så lidande och så snedvridna — vilka förut endast kämnt till gatan, tiggeriet och lasten. Ett underverk, som sannerligen icke åstadkommes varken medelst skönskrivning eller regler i språkläran, utan med något helt annat och bättre, som ibland sker genast, ibland efter ett år, ibland låter vänta på sig.

Är då icke bara det n o g, att de flesta av dessa gossar, som under det första året icke kunnat tentera, utan tyckas nästan undermåliga, så småningom, under årets lopp eller senare, om ledda av den som v e t och som k a n, likväl komma därefter att de foga sig i det skoltvång, som först bar dem rent emot.

Avstå från dylika resultat endast därför att det icke är lätt att passa in dem i s k o l a n s normer av schema och uppflyttning? Jag kan och vill icke tro, att det ens kan komma på tal, och Ers Excellens är säkert av min mening. Ty just i åstadkommandet av detta underverk ligger, syns.

det mig, både mitt kall och asylskeppens uppgift — eller med andra ord däri, att hos just dem av barnen, som äro minst begåvade eller mest att beklaga för det lastbara livet levat, undan för undan utveckla denna lilla grundfond av insikter, kunskaper och känslor, vilka, jämte livet ombord, möjliggöra deras uppfostran, eller snarare, deras frälsning«.

Eller i ett annat yttrande: »Att dessa olyckliga små varelser måste samhället ge en mor, särskilt begåvad och förberedd för denna uppgift«.

Att metoden är individuell, förstår varje modern pedagog utan vidare. Fall för fall, med den sakintresserades outtröttliga fålamod, plockar hon ur dem den förvildade eller förslöade gensträvigheten och plockar i dem de urelementära kunskaper eller färdigheter, som väcka den utvecklade intelligensen eller den slumrande själen. Början görs oftast med att bearbeta fel och ofullkomligheter i tal och uttal — vilket i regeln mottages med rörande tacksamhet. Ett utmärkt medel till att väcka de slöa och tämja de vilda har hon funnit i anknytande till den fäderneärvda napoletanska sagolystnaden i högläsning, mest av sagor, men även i sången. Så fort de kunna, uppmanas eller tillåtas hennes gossar också att sitta och skriva för sig själva — intryck, minnen, brev, vad som helst — för att reda upp iakttagelserna.

Denna Lombrosos landsmaninna tror inte heller på den »födde förbrytarn«. »Hos alla dessa små olyckliga varelser, säger hon, huru urspårade de än må ha varit, finns alltid för den som vet att hitta den, en ursprunglig källåder av ren känsla, en viss slumrande hänförelse för det goda — ett behov att höja och utveckla sig. Varje barn har goda egenskaper, som kunna framdragas och styrkas, tills de få överhanden, om man bara förstår och älskar dem, vinner deras fulla barnsliga förtroende och får dem att känna, att det finns ett modershjärta som kräver detta av dem.«

Karaktäristiskt är också att till exempel den morskhets-

som av disciplinärer gärna rubriceras som en fräckhet, som icke bör tålas, i hennes anteckningar angives som en stolthet, värd att ta vara på.

Lärjungarne på »Caracciolo« äro likväl icke alla f. d. »scugnizzi«. El Patrinato i Roma underhåller där till exempel 35 underofficerssömmar (av de fattigaste). Så finns där också små hyggliga gossar av fattigfolk, som i tid undandragas frestelser att hamna på gatan.

För alle dessa kategorier av napoletanska grabbar, i synnerhet gatpojkarne, står det nu som deras önskingars högsta mål att komma ombord på asylskeppet. Det finns scugnizzi-tilhåll, som signora Civita helst icke går förbi: pojkarne sätta efter henne, inte med stenkastning och bråte utan med enträget tiggeri att få komma ombord. En liten tvång sig ombord genom att var dag stå och vänta på signora Civita vid Arsenalporten och slutligen lidelsefullt hota att kasta sig i hamnen, om han icke antogs.

Ett första besök ombord gör också genast ett synnerligt trevligt intryck. Man ser snart, att gossarne kämma sig trygga och glada, otvungna och omhuldade. Rent förtjusande är att se de små hålla sig till den store, som var liten byting numera har till »babbo«. Givetvis ser man också uppsyner, som tyda på att de äro leda på det — men de äro undantagen. Det man också genast märker är att det inte råder någon slapp brist på disciplin ombord. Det kan komma en mycket sträng min över det vackra ansiktet, när något tycks i olag — en metallhård klang i den moderliga stämman, om någon försöker svänga sig, och när hon undervisar de större, ska de kunna.

Skolschemat — eller programmet — omfattar: dels undervisning i folkskolans läroämnen, dels instruktion i allt det en skeppsgosse bör kunna, vilken meddelas av en pensionerad flottofficer, som nu lyder under la diratrice. Fiskeri bedrivs också med fart, både teoretiskt och praktiskt. Det första större utvidgade räddningshemmet, som nu organiseras av signora Civita och borgmästare La-

Briola, skall bli en stor fiskeriskola, med skolsal och bostäder i tält och skjul, ute vid Capo Miseno. De slöjdhågade få gå hantverkarne och sjömännen om bord till handa och skickas tidigt till Varvet — men sova fortfarande ombord. Uppgifterna avpassas såvitt möjligt efter de individuella anlagen. Åt handaslöjd kunde kanske ägnas mera uppmärksamhet, tycker en nordisk iakttagare. Men det har ännu icke hunnits med.

Det är med slöjdsolor som så glänsande resultat vunnits av »el buon giudice« R. Majetti, denne ungdomsbrottslighetens oförtrutne bekämpare, både teoretiskt och praktiskt. Behöver jag säga, att det inte är abstrakt Näässlöjd utan elegant yrkesmässiga säljbara ting, mest förtjusande leksaker. Gymnastik (den med käppar) förekommer. Vid sång fästes med rätta (i synnerhet i Napoli) mycken vikt. Dessutom läser signora Civita högt för gossarna. Bland annat har med förtjusning mottagits »Nils Holgerssons Underbara Resa« (direkt på italienska efter den franska översättningen, då den italienska är för platt). Dessutom resebeskrifningar, historia, s a g o r. I en kria om en dag ombord berättar en viss liten Giovanni V., att han en gång tiggde och bad föreståndarinnen läsa om Askungen, och när hon då gjorde honom till viljes, beslöt också han att göra henne till viljes och försöka rätta vissa småfel. Och häri ligger en av hennes hemligheter, som alla vänner till småpojkar förstå: att gå dem till mötes, att inte behandla alla deras små önskingar som orimliga, bare därför att de äro barnsliga. Härtill moderskärlek, outtröttlig, när de äro sjuka, — frisk disciplin, men förstående och humor, så att hon skrattar bäst, när något lustigt förekommer — allt egenskaper, som vinna pojkars hjärtan. Härtill en klok tollerans för småfel, som av andra uppfostrare tryckas ned under ytan, där de bara ligga och gro och göra ont. Men sina märkvärdigaste resultat har hon dock nått genom sina förtroliga pratstunder med en och en i sänder, där hon lyckas få de flesta att inse, endera de nu varit »styggas« eller icke, att det helt enkelt är

trevligare och människovärdigare att växa upp till en bra och sund och manlig människa, som tar sitt öde och sin karaktär i sin egen hand, (och gör sin direktris glädje och heder) än till en slapp och kanske lastbar människa. Att få en bra människa av en liten gatpojke genom goda råd kan verkligen tyckas ett underverk! Men det är då alltid till »den ursprungliga källadern» — den som ingen förut vidrört, som hon vänder sig.

Men ha de verkligen för syndat sig — då sjunger hon ut. Guilia Civita är ingen beskedlig oerfaren utopist, utan en erfaren (och ganska stridslysten) energisk kvinna, som vet att tala ett språk, som gossar förstå. (Flickor kommer hon just ingen vart med, säger hon, och vet inte alls huru hon ska ta' dem och deras små knep och konster). Av de 157 gossar, som kommit in på skeppet under dessa sex år, ha endast två avlägsnats som »oförbätterliga» — och detta under de år, då hon icke fick ha något att säga, varken vid intagandet eller avlägsnandet. Och dock har hon haft gossar, som under den första tiden bitit kring sig som hundar, när de blivit förargade, — eller aldrig vetat av annan bostad än ett stall — eller varit osnygga som ouppfostrade djur — och lastbara som endast små förvildade människobarn kunna vara.

Ingen har rymt på allvar, fyra eller fem ha gjort små bondförsök och kanske varit borta en natt, men alltid då stått ångerköpta vid porten till Arsenalen dagen därpå och aldrig gjort om försöket. Två ha skickats bort för obotlig idioti; den ene har signora Civita lyckats sätta i lära hos en beskedlig snickare; för den andre betalar räddningshemmet på idiothemmet i Firenze. Allt som allt ha av 157 gossar, 150 fall givit synnerligen goda resultat, endast sex eller sju tvivelaktiga — och de flesta av dessa ha varit idioter eller åtminstone »velingar», som aldrig borde ha antagits. Den preliminära prövningen — då de fysiskt besmittade eller psykiskt undermåliga uteslutas, är också numera mycket sträng — och har signora Civita därvid lyckats få insiktsfulla

läkare till hjälp. Själv har hon också uppövat en betydande skarpblick, både som sjuksköterska och som människokännare. Det framgår livligt av hennes anteckningar (n o t e a r r a t t e r i s t i c h e) där hon antecknar fallen i den mån, hon blir bekant med dem: deras fysiska typ, hälsotillstånd, lyten, vanor och laster, deras psysiska utveckling, goda och dåliga anlag, möjligheter, fel och lastbara fallenheter. Av dessa framgår även, att två kategorier av gossar icke äro välkomna om bord. De nämligen som varit i straffängelse och de som av släktingar eller andra förut åtnjutit något understöd. För sådana säger hon, är vistelsen ombord skadlig, då de icke seft livet in i ögonen som de utfattige, eller lärt sig att på sitt vis reda sig själva, som gatpojkarne, och därför, »med alla pojkers benägenhet att ta »efter det sämre« endast laga skada av att höra på gatpojkarne berättelser om sitt forna, äventyrliga liv.

Resultaten studeras kanske bäst i det rika material, som föreligger, av brev och »impressioner«. Breven äro, som alla barnbrev i alla länder, dels förtjusande spontana, dels plikt-skyldiga; brev till far eller mor eller gudmor, till välgörare eller lärare, där man inte behöver ta allt för guld som glimmar i dessa uttryck av tacksamhet och goda föresatser. Men med Giulia Civitas stil förekommer under ett allt för snällt brev från en liten syndare i en kriabok dessa ord: »detta är inte mjöl ur din påse (detta har du inte hittat på själv) och jag tillåter dig icke att skicka av det.« Att skriva hem uppmantras annars livligt. I den slumrande napoletanska familjekänslan har G. Civita funnit en av sina starkaste hävstänger till uppväckande av moralisk ansvars känsla.

Stort värde ha däremot alla de många breven till henne själv; någon gång skrivna på uppmaning av lärarne — så en hel packe, när hon låg sjuk och inte kunde fira jul med dem, eller insmusslade i hennes hytt, när det lilla varma hjärtat är överfullt av kärlek och tacksamhet; förtjusande brev, tyvärr omöjliga att här återgiva, vilkas okonstlade uttryck och fonetiska stavning borgar för deras omedelbarhet. Ofta gäl-

ler det också någon yngre bror eller omtyckt kamrat, som de be' att få in på skeppet — eller en kär liten syster, som man ber signora Civita, hon »som kan allt«, ta' hand om och rädda från galan. I andra brev bes om förlåtelse för någon liten överilning eller trotsig strejk mot skolan — medan åter andra äro rebelliska och förklara att man nu börjar bli stor och inte står ut på skeppet ett helt år till — »nej inte eas en dag!« »och det tjänar ingenting till«, förklarar en av de värsta rebellerna, »att Ni skickar efter mig till rådkammaren«. Där den skrivande ändå tydligen måst böja sig för modersviljan, ty två år senare är han ännu kvar och skriver pojkriska brev från ett konvalescenthem uppe i skogen vid Quisisana om sina intryck av skogen och bedrifter som »brigant« bland böndernas vingårdar: »Vänta bara tills jag kommer ombord och får berätta allt för Er«. I fortsatt brevväxling — och den livlig —, sedan de kommit ut på langtur eller i arbete, ser också Guila Civita det bästa medlet att bekräfta det goda och hindra återfall. Men det är minsann, inga stela pliktskyldiga ynglingabrev. Till la signora Civita kan man skriva om allt, till och med om missnöje och vantrevnad. Allt skall hon också bestyra. Skaffa »papper« — eller annan plats; ta' upp »hyran« och betala modern (en fallen kvinna) ett visst anslag i månaden, skaffa underkläder, när dessa äro alldeles utslitna, ty »systrarne är det inget besked med« o. s. v. o. s. v. .

De som skrivit de raraste breven äro också de som skriva de roligaste minnena från barndommen, (på signora Civitas uppmaning icke som skoluppgift!) — detta för barnpsykologen i allmänhet ovärderliga studiematerial genom den omedelbarhet, varmed de flesta av dessa små sydlänningar, så fort de få pennan i hand, referera sina minnesimpressioner, som de komma för dem (utom kanske de fulaste), än breda, än hopkörda och orediga, än så konfyst berättade att man icke ens förstår dem, men tydligen kvarstående sollysta i minnet. Men vid detta får jag tyvärr här icke dröja.

En annan fråga blir, om det ligger något av endera

skrymteri eller fariseism i sådana jämförelser mellan förr och nu som till exempel Raffaele L's. På italienska verkar det icke så. Snarare får man det intrycket, att den lille morske Raffaele fått ett annat p a t t e r n, som William James så rolig säger, för sin morskhet än förut. Ock redan det är ju mycket vunnit av en uppfostrare att få en Raffaeles starka napoletanska självkänsla att glida in i d e n n a fåra i stället för Camorrans fara — eller att få alla de medgörliga att bli hyggliga och oförargliga medborgare och älskvärda människor av ovan skildrade typ, i stället för sköteslösa parasiter på lasten och våldet.

Allt som allt är det en för sin uppgift synnerligen rikt begåvad kvinna, som här träder oss till mötes och genom sin p e r s o n l i g a insats, sin varma samhällsmoderlighet, lyckats utarbete en metod och nå r e s u l t a t, väl värda uppmärksamhet som uppslag eller vägvisning även i länder, där både förhållande och folklynne äro helt och hållet olika. Även i Norden måste det väl finnas kvinnor, som inte begära bättre än att, uppmuntrade av exemplet, få gripa verket an, med samma varmhjärtade och intelligenta kännedom i detalj om den uppgift som föreligger, de strängar i folkkaraktären, som måste bringas i dallring, de faror i miljön som böra kringgås och bekämpas. Om den praktiska tillämpningen i Norden må de sakkunnige hemma döma. (Möjliggen som trädgårds- och hantverkskola på landet med tillgång till fiske och sommarbad). Men ett tycks mig framgå tydligt av ett ganska grundligt studium av försöket i Napoli, uppgift, metod och resultat. En kvinna med de rätta förutsättningarna — och skinn på näsan, skall ha ledningen, när det gäller små gossebarn. När det gäller lösungar kan ibland en varmt klok man — med en kvinna bredvid sig — nå bättre resultat, tycks det mig.